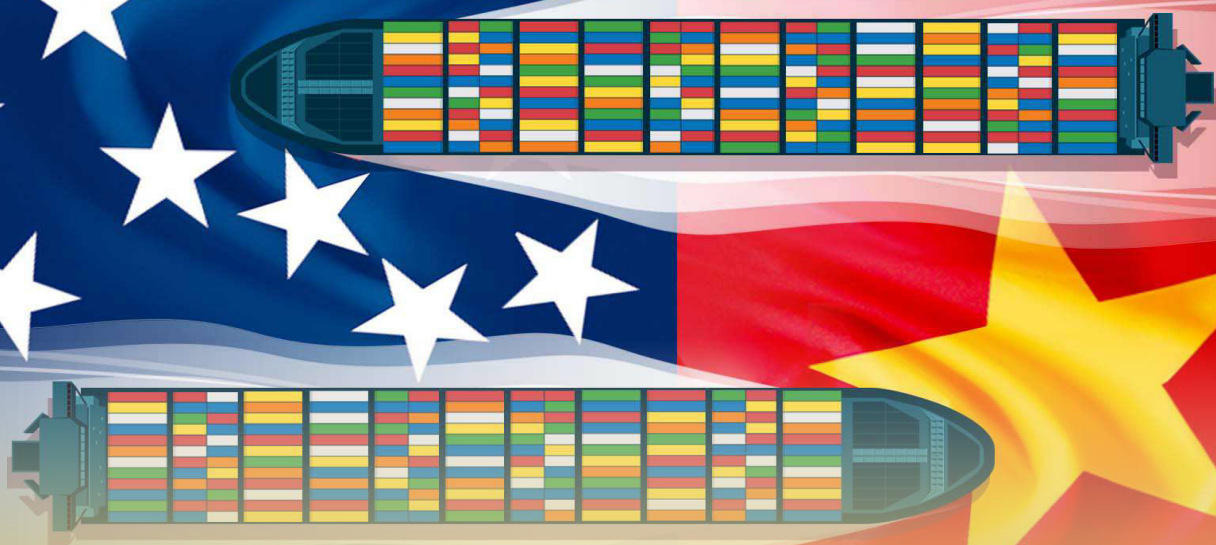

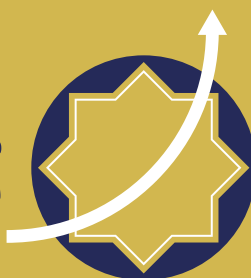
استراتژی چین

در مقابله با جنگ تجاری ترامپ

اردیبهشت ۱۴۰۴

مرکز تحلیل
راهبردی و بین الملل

باسمه تعالی

استراتژی چین در مقابله با جنگ تجاری ترامپ

۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۴

مقدمه

در ادامه تشدید رقابت‌های استراتژیک چین و آمریکا، ترامپ جنگ‌های تعرفه‌ای را علیه چین آغاز کرده است. رابطه بین دو اقتصاد بزرگ جهان در جدی‌ترین بحران آن در نزدیک به پنج دهه گذشته قرار گرفته است. ترامپ از شروع دور دوم ریاست جمهوری خود تعرفه‌های وارداتی بر کالاهای چینی را به میزان ۱۴۵ درصد افزایش داده است. چین پاسخ‌های شدید و متعددی به این اقدامات داده است، و نهایتاً با افزایش ۲۵ درصدی تعرفه بر تمامی کالاهای صادراتی از آمریکا به تشدید این تنش‌ها دامن زده است. تداوم تعرفه‌های فعلی به معنی جدایی کامل تجارت میان این دو شریک بزرگ تجاری با نزدیک به ۵۸۰ میلیارد میزان تجارت دوجانبه می‌باشد. چین امکان مذاکره با آمریکا در شرایط فعلی را رد کرده است و گفته است که اگر آمریکا خواهان جنگ تجاری است تا آخر در این میدان می‌جنگد.

چین آگاهانه سطح درگیری با آمریکا را از یک مرحله برخوردهای محتاطانه ارتقا داده و با یک استراتژی از پیش برنامه‌ریزی شده رویکردی تهاجمی و چندجانبه را در پیش گرفته است که در کوتاه مدت آسیب‌های جدی را برای هر دو طرف به همراه خواهد داشت و در بلند مدت ممکن است شرایط تجارت جهانی را برای همیشه تغییر دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که چین با بررسی‌هایی دقیق و درس گرفتن از تجربیات جنگ تجاری قبلی با ترامپ خود را از ماه‌ها و حتی سالهای قبل برای این جنگ آماده کرده است و امروز با اعتماد به نفس بیشتری نسبت به جنگ تجاری قبل با آمریکا مقابله می‌کند.

توصیف وضعیت

در ۲۵ بهمن گذشته (۱۳ فوریه ۲۰۲۵)، ترامپ با مورد توجه دادن کسری تجاری گسترده و بلند مدت آمریکا که در سال گذشته به حدود ۱۱۳۰ میلیارد دلار رسیده بود، یادداشت تجاری با عنوان «تجارت و تعرفه‌های متقابل»^۱ امضا کرد که در آن از وزرای اقتصادی دولت خواسته بود به بررسی بیشتر شیوه‌های تجاری شرکای تجاری آمریکا و تاثیر آن بر کسری تجاری گسترده این کشور بپردازند. در ۱۳ فروردین (۲ آوریل ۲۰۲۵)، بر اساس گزارش‌های حاصل از آن یادداشت، ترامپ با اعلام وضعیت اضطرار ملی در مورد کسری تجاری آمریکا، کسری تجاری آمریکا را ناشی از سیاست‌های ناعادلانه و حمایت‌گراییه سایر کشورها دانست و تعرفه‌های تجاری گسترده‌ای را بر همه کشورهای جهان اعمال کرد. اعمال تعرفه ده تا ۵۰ درصدی بر ۵۷ شریک اقتصادی آمریکا از جمله چین (۳۴٪)، هند (۲۶٪)، ژاپن (۲۴٪)، اتحادیه اروپا (۲۰٪)، کره جنوبی (۲۵٪)، ویتنام (۴۶٪)، آفریقای جنوبی (۳۰٪)، عراق (۳۹٪)، سوریه (۴۱٪)، تایوان (۳۲٪) و ... و تعرفه تجاری ده درصدی بر تمامی کشورهای جهان به جز کشورهای فهرست بالا اعمال کرد.

اعمال تعرفه‌های بالا بر چین که از سال ۲۰۱۸ آغاز شده بود و در دوره باید همراه با محدودیت‌های تجاری متعدد دیگر ادامه یافته بود، از آغاز دوره دوم ترامپ با ۲۰ درصد تعرفه دیگر بر تمامی کالاهای وارداتی از چین همراه شده بود، چین را در مرکز سیاست‌های تجاری ترامپ قرار می‌داد. در واقع اقدامات اخیر تنها تشدید بر جنگ تجاری بود که از قبل آغاز شده بود و در این دوره با حملات مضاعفی تشدید می‌شد. این اقدام واکنش‌های گسترده‌ای را در سطح جهانی برانگیخت. بازارهای سهام در سراسر جهان سقوط کردند. بازار اوراق قرضه خزانه داری آمریکا با شوک‌های کم‌سابقه‌ای مواجه شد. تحلیلگران اقتصادی هشدار دادند که این تعرفه‌ها تجارت جهانی را به شدت تهدید می‌کند و می‌تواند منجر به کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران و افزایش قیمت‌ها برای مصرف‌کنندگان و در نهایت منجر به رکود اقتصادی شود.

تمامی کشورهایی که مورد هدف تعرفه‌های گسترده ترامپ قرار گرفته بودند، بلافاصله تمایل خود را برای مذاکره با آمریکا و کاهش تعرفه‌ها نشان دادند، تنها چین اقدام به واکنش متقابل کرد و با تعرفه‌هایی برابر به آمریکا پاسخ داد. تبادل آتش تعرفه‌ای در سه مرحله، تعرفه‌های متقابل میان چین و آمریکا را از ابتدای آوریل به میزان ۱۲۵ درصد در هر دو طرف افزایش داد. چین محدودیت‌های متعدد دیگری را نیز در این ماه بر شرکت‌ها و تجارت با آمریکا اعمال کرد. در نهایت بعد از اعمال آخرین دور تعرفه‌ها اعلام کرد با توجه به اینکه تعرفه بیش از این تاثیری بر بازار نخواهد داشت، در صورت پاسخ آمریکا دیگر واکنش تعرفه‌ای نخواهد داشت. اما اعلام کرد که هدف «باج خواهی» آمریکا قرار نخواهد گرفت و اگر آمریکا بخواهد جنگ تجاری را ادامه دهد «تا آخر ایستادگی خواهد کرد».

۱. Reciprocal Trade and Tariffs

<https://www.whitehouse.gov/articles/02/2025/reciprocal-trade-and-tariffs/>

ترامپ همزمان با اعمال سومین دور تعرفه علیه چین، تعرفه سایر کشورها را به مدت ۹۰ روز متوقف کرد و مذاکرات تجاری گسترده‌ای را با شرکای تجاری خود آغاز کرد. آغاز مذاکرات تجاری با سایر کشورها وضعیت شفاف‌تری از بازی طراحی شده توسط ترامپ را به نمایش گذاشت. «اسکات بسنت» وزیر خزانه‌داری آمریکا چند روز پس از توقف این تعرفه‌ها و شروع مذاکرات از طرح آمریکا برای «محاصره بزرگ» چین سخن گفت:

«ما احتمالاً می‌توانیم با متحدین خود به توافق برسیم. آنها متحدین نظامی خوبی بوده‌اند، اما متحدین اقتصادی کاملی نیستند. نهایتاً در پایان روز ما با آنها به توافق می‌رسیم و بعد می‌توانیم به عنوان یک گروه به چین نزدیک شویم.»

ترامپ انتظار داشت که چین نیز مانند سایرین تحت فشار تعرفه‌های اعمالی به سرعت درخواست مذاکره داده و شرایط آمریکا را برای تداوم رابطه تجاری بپذیرد. بارها بر نزدیک بودن مذاکره با چین و یک توافق خوب با او تاکید کرد اما چین ضمن آنکه بارها اعلام کرده بود که جنگ تعرفه‌ای را به نفع هیچکدام از طرفین نمی‌داند اما مذاکرات را منوط به رفتار برابر و احترام از سمت آمریکا می‌کرد.

از طرفی با تداوم فشار بر بازارها، ترامپ در میانه راه برخی کالاهای فناورانه از چین به آمریکا را از تعرفه ۲۵ درصدی معاف کرد.^۲ برآورد می‌شود که این کالاها بین ۲۰ تا ۳۰ درصد واردات آمریکا از چین را تشکیل می‌دادند که شامل گوشی‌های هوشمند، کامپیوترها و تجهیزات شبکه‌های ارتباطی، برخی تراشه‌ها و... بودند. این معافیت‌ها افزون بر فهرستی بودند که ترامپ از ابتدا در فهرست تعرفه‌های این ماه قرار نداده بود یعنی فولاد، آلومینیوم، خودرو، تراشه‌ها و... چین هرچند از این اقدام ترامپ استقبال کرد اما اقدامات ترامپ را ناکافی دانست. در ادامه خبرهایی حاکی از طرح دولت آمریکا برای کاهش بیشتر تعرفه‌ها منتشر شد و ترامپ وعده داد که اگر چین پای میز مذاکره بیاید تعهد می‌دهد که سایر مسائل اختلافی با چین مانند «منشأ کرونا» را هم مطرح نکند اما چین همچنان «رفع کامل تعرفه‌های یکجانبه» ترامپ را به عنوان پیش شرطی برای مذاکرات مطرح می‌کند.

از آنجایی که از تجارت ۵۸۱ میلیارد دلاری کالا میان چین و آمریکا در سال ۲۰۲۴، بیش از ۴۳۸ میلیارد دلار آن سهم صادرات چین به آمریکا بوده است، به نظر می‌رسد که اعمال تعرفه اضافی ۲۵ درصدی بر تجارت میان دو طرف چین را بیشتر از آمریکا متضرر می‌کند^۳ و این انتظار از سمت دولت ترامپ وجود داشت که چین در کوتاه مدت تسلیم فشارها شده و حاضر به دادن امتیازاتی به آمریکا شود. اما تاکنون شواهد میدانی نشان می‌دهد که چین نه تنها در برابر خواسته‌های ترامپ مقاومت کرده است بلکه با ضربات دیگر از جمله اعمال محدودیت در کنترل‌های صادراتی و فشار بر شرکت‌های آمریکایی تلاش کرده ضربه‌های بیشتری بر آمریکا وارد کند. واکنش‌های قاطع چین نشان‌دهنده آمادگی دولت در برخورد با این تنش‌هاست.

۲. <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/04/2025/modifying-reciprocal-tariff-rates-to-reflect-trading-partner-retaliation-and-alignment/>

۳. بررسی دقیق خسارت طرفین علاوه بر حجم وابستگی به کیفیت تجارت، وابستگی‌های حیاتی طرفین، ارزش افزوده کالاها و امکانات طرفین برای جایگزینی و عناصر متعدد دیگری بستگی دارد.

گزارش‌های خبری هم حاکی از آن است که دولت چین ماه‌ها قبل از روی کار آمدن ترامپ با پیش بینی وضعیت، تدابیر لازم را برای مقابله با آن انجام داده‌اند. ساوت چاینا مورنینگ پست به نقل از مدیران ارشد یکی از بزرگترین موسسات مالی چین می‌گوید:

«ما از اواسط سال گذشته شروع به غواصی در اعماق همه چیز در مورد ترامپ کردیم و تمام حرکت‌ها و گفت‌وگوهای گذشته او را بررسی کردیم. و نهایتاً تلاش‌های خود را برای ارزیابی و برنامه‌های احتمالی برای حرکت در شوک‌های ناشی از دولت جدید آمریکا متمرکز کردیم.»

بررسی دقیق‌تر واکنش‌های امروز دولت چین نشان می‌دهد که چین با عبرت گرفتن از جنگ اول تجاری ترامپ و تداوم سیاست‌های مهار آمریکا در دوران بایدن به این فهم دست پیدا کرده است که ماهیت رقابت آمریکا و چین فراتر از اختلافات تجاری است و دولت‌های مختلف آمریکا با سیاست‌های متنوع خود سعی در مهار سیاست‌ها و رشد توسعه چین دارند و توسعه چین را تهدید کننده هژمونی و نظم بین‌المللی ساخته شده توسط آمریکا پس از پایان جنگ جهانی دوم می‌دانند، لذا مشاهده رفتار بلند مدت چین در این مدت نشان می‌دهد که چین محتاطانه اما مستمر برنامه‌های بلند مدتی را برای مقابله با آمریکا پیگیری کرده است که اکنون چین به پشتوانه آن‌ها اقدامات قاطع‌تری نسبت به گذشته در مقابل آمریکا نشان می‌دهد و در صورت تداوم تنش‌ها امکان‌های بیشتری برای تحمل آسیب‌ها دارد.

راهبردهای چین برای مقابله با جنگ تعرفه‌ای ترامپ

واکنش چین به اقدامات و جنگ تعرفه‌ای ترامپ در سه سطح قابل بررسی است. در یک سطح چین با اقدامات تلافی جویانه ضربات آمریکا را پاسخ می‌دهد و در دو سطح دیگر در حال حرکت برای مدیریت خطرات، کاهش خسارت و تغییر موقعیت خود در سطح جهانی است.

خودکفایی و تقویت ثبات داخلی

چین که در سال‌های گذشته تحت تأثیر شوک‌های اقتصادی جهان مانند کرونا، برخی عوامل داخلی و سیاست‌های مهار آمریکا با کاهش نسبی سرعت رشد و عوامل بی‌ثبات کننده اقتصادی مواجه بود، به عنوان مهمترین اقدام تقویت اقتصادی و مقاوم کردن آن را به ضربه‌های بیرونی در دستور کار قرار داده است. در نوامبر گذشته برنامه ۱.۴ تریلیون دلاری دولت برای کاهش بدهی‌های پنهان دولتهای محلی تا سال ۲۰۲۸ از طریق فروش اوراق قرضه ویژه با هدف تثبیت اقتصادی و تقویت اعتماد به بازار چین اعلام شد. این برنامه علاوه بر این کاهش فشار ناشی از بازپرداخت بدهی، به دولتهای محلی این توان را می‌دهد که منابع بیشتری را برای ارتقای توسعه اقتصادی، بهبود رفاه مردم، افزایش سرمایه‌گذاری، مصرف و حمایت از نوآوری‌های فناوری اختصاص دهند.

کنفرانس مرکزی کار اقتصادی چین^۴ در دسامبر ۲۰۲۴، با توجه به اینکه «تأثیرات جانبی ناشی از تغییر در محیط خارجی فعلی عمیق تر شده»، بر سیاست‌های که ثبات اقتصادی را به همراه می‌آورد تأکید می‌کند و تمرکز ویژه بر «گسترش تقاضای داخلی» و «باز کردن درهای چین بر روی سرمایه‌گذاری» دارد. گسترش تقاضای داخلی به عنوان اولویت اصلی کار اقتصادی در سال ۲۰۲۵ تعیین شد. تلاش برای افزایش سطح درآمد خانوارها، بهبود وضعیت مالی بازنشستگان، تلاش برای حفظ و افزایش فرصت‌های شغلی، اجرای طرح‌های بزرگ برای نوسازی تجهیزات و جایگزینی کالاهای مصرفی با هدف تحریک تقاضا در بخش‌های مختلف اقتصادی، تقویت شبکه‌های تأمین اجتماعی و ایجاد نقاط رشد جدید مصرف مانند اقتصاد سالمندان و ... به عنوان محرک‌های جدید مصرف بخشی از طرح‌های پیشنهادی دولت برای افزایش مصرف داخلی بود.

هر چند چین از سال ۲۰۲۰ با تکیه بر «استراتژی چرخه دوگانه» بر تقویت مصرف داخلی به عنوان محرک اصلی رشد اقتصادی تمرکز دارد اما اکنون با افزایش فشارهای آمریکا و جنگ‌های تجاری ضرورتی بیش از پیش برای آن احساس می‌کند. باز کردن بیشتر درهای چین بر روی سرمایه‌گذاران پس از کاهش شدید سرمایه‌گذاری خارجی در چین در سال‌های اخیر، بخش دیگری از اولویت‌های دولت چین در ماه‌های اخیر بوده است. در این مدت چین جلسات متعددی با رهبران شرکت‌های خصوصی چینی و بین‌المللی برگزار کرده است. دیدار شی در ۲۸ مارس ۲۰۲۵ با حدود ۴۰ تن از مدیران شرکت‌های بین‌المللی^۵ آخرین اقدام چین از این دست بود. این دیدار برای دومین سال متوالی پس از فروم توسعه چین برگزار شد. هر چند سال‌های گذشته چگالی حضور مدیران شرکت‌های آمریکایی در این دیدارها بیشتر بود اما امسال خبرها حاکی از آن بود که حضور مدیران بین‌المللی خصوصاً از اروپا نسبت به آمریکا بیشتر بوده است. علاوه بر این توجه ویژه‌ای به شرکت‌های بخش سلامت و حوزه مالی در این نشست شده است.

با بررسی برنامه‌های اخیر چین، به طور کلی به نظر می‌رسد، چین تلاش می‌کند تا رشد را به سمت خدمات هدایت کند^۶ که کمتر در معرض اختلالات تجاری قرار دارند و هم توانایی بیشتری در جذب نیروی کار دارند. در این میان سلامت و گردشگری به عنوان دو حوزه مهم اهمیت پیدا می‌کند. چین به تازگی ۱۵۰ ابتکار را در بخش خدمات به ویژه در مراقبت‌های بهداشتی و دارایی اعلام کرد.^۷ همچنین در ماه‌های اخیر طرح‌های متعددی در قالب سیاست‌های تسهیل و تخفیف ویزا، بهبود زیرساخت‌های پرداخت دیجیتال، کمپین‌های هدفمند برای گردشگران و توسعه محصولات و مسیرهای گردشگری جدید ارائه کرده است. برنامه سه ساله شانگهای برای تبدیل شدن به دروازه اصلی گردشگری ورودی چین و برنامه‌های تقویت گردشگری زمستانه و... بخش‌های از ابتکارات چین برای تقویت این بخش است. برخی گزارش‌ها حاکی از آن است که از نگاه ناظران خارجی، سرمایه‌گذاران و شرکت‌های بین‌المللی اقدامات چین توانسته بر بخشی‌هایی از نگرانی‌های آن‌ها در مورد ثبات اقتصادی چین اثرگذار و رویکرد مثبت‌تری را به سال گذشته جلب کند و آن‌ها می‌توانند شاخه‌های اولیه رشد تجدید شده را در چین ببینند.^۸

۴. https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202412/content_6992258.htm

۵. https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202503/content_7016129.htm

۶. https://www.mofcom.gov.cn/sywxwfb/art/2025/art_289bbccd6d40402a84fb0696174ce428.html

۷. <https://mp.weixin.qq.com/s/MPi0dB230OCckBG9-OK0Ow>

۸. <https://foreignpolicy.com/10/04/2025/trump-china-tariffs-trade-war/>

اقدامات تلافی جویانه

در سطحی دیگر چین بر انجام اقدامات متقابل در قبال آمریکا متمرکز شده است. در سال‌های قبل چین واکنش‌های محتاطانه‌تری را بر محدودیت‌های آمریکا اعمال می‌کرد، اما در ماه‌های اخیر با بروز نشانه‌ها برای روی کار آمدن ترامپ، چین واکنش‌های گسترده‌ای را آغاز کرد که کمتر دیده شده بود. چین تعرفه‌های متقابل را پایه‌ای تعرفه‌های آمریکایی وضع کرد. افزایش تعرفه‌ها در سه مرحله تعرفه‌های کالاهای وارداتی طرفین را ۱۲۵ درصد افزایش داد.

در بخش دیگر بعد از جنگ تجاری اول ترامپ و تحریم هواووی چین شروع به قانون‌مند کردن و تکمیل اهرم‌های اقتصادی خود در فضای تجارت خارجی کرد. دولت در ژوئیه ۲۰۲۱ قانون «مقابله با تحریم‌های خارجی» را وضع کرد که او را قادر به اجرای اقدامات متقابل در برابر تحریم‌های خارجی می‌کرد. در این راستا چین «فهرست نهادهای غیر قابل اعتماد» را رونمایی کرد. در سال ۲۰۲۰ رژیم «کنترل صادرات» چین مرتبط با کالاهای با مصرف دوگانه تصویب شد که کالاهای نظامی و مرتبط با امنیت ملی را مورد توجه قرار می‌داد در سال ۲۰۲۴ این قانون به روزرسانی شد و فهرستی از «کالاهای فناوری‌ها با کاربرد دوگانه» و همچنین فهرستی از «اشخاص تأیید صلاحیت نشده» را معرفی کرد که صادرات کالاهای با کاربرد دوگانه به آن‌ها را منوط به اخذ مجوزهای سخت می‌کرد. در پایان سال گذشته به نظر می‌رسید که چین با بسته قوانینی متعددی که در این مدت تکامل یافته آماده اقدامات تلافی جویانه علیه آمریکا است.

از ابتدای روی کار آمدن مجدد ترامپ و شدت گرفتن تعرفه‌ها علیه چین، چین علاوه بر تعرفه‌های اعمالی، بیش از ۵۰ شرکت آمریکایی را در فهرست نهادهای غیر قابل اعتماد خود قرار داده که از تجارت و سرمایه‌گذاری جدید در چین منع می‌شوند. در حدود ۱۵ دسته از مواد معدنی و خاک‌های کمیاب را در فهرست کنترل‌های صادراتی دوگانه قرار گرفته که صادرات آن‌ها منوط به اخذ مجوزهای لازم است، که موجب اختلال در بازار و زنجیره‌های تأمین بسیاری از صنایع شده است. همچنین در حدود ۷۰ شرکت آمریکایی در فهرست سیاه کنترل‌های صادراتی چین قرار گرفته‌اند. شرکت‌های متعددی مورد تحقیقات نظارتی قرار گرفته‌اند که می‌تواند فعالیت‌های آن‌ها در چین با چالش رو به رو شود. چین واردات گاز مایع، فیلم‌های آمریکایی، واردات غلات و دام از برخی شرکت‌های آمریکایی و هواپیماهای بوئینگ را به این کشور محدود کرده است.

هر چند پیش از این هم چین از این ابزارها استفاده می‌کرد اما در ماه‌های اخیر در استراتژی استفاده خود از آن‌ها تغییرات قابل توجهی داده است. اولاً، پیش از این چین از این ابزارها به ندرت استفاده می‌کرد اما در ماه‌های اخیر استفاده از آن‌ها را شدت داده است. دوماً، پیش از این استفاده چین از این فهرست‌ها بیشتر جنبه‌ای نمادین داشت و تأثیر اقتصادی نداشت و بیشتر به عنوان یک پیام هشداردهنده دیده می‌شد، اما در ماه‌های اخیر این اقدامات تأثیر واقعی و درد آوری داشته‌اند.

محدودیت‌های کنترل صادرات چین در اکتبر گذشته بر بزرگترین تولیدکننده هواپیماهای بدون سرنشین آمریکا «اسکایدو» اختلالات قابل توجهی را بر زنجیره تأمین این شرکت اعمال کرد. پاسخ‌های چین همچنین از الزامات صدور مجوز تا ممنوعیت صادرات صریح با اثرات فراسرزمینی بر کشورهای ثالث تکامل یافته است. سوماً، سرعت استفاده چین از این ابزارها بسیار بالا رفته است. پیش از این چین بعد از هر اقدام آمریکا پس از چند ماه واکنش‌های تلافی‌جویانه خود را اعمال می‌کرد اما در ماه‌های اخیر به سرعت پس از هر اقدام محدود کننده آمریکا از آن‌ها استفاده می‌کند. محدودیت‌های چین بر صادرات آهنرباهای دائمی ساخته شده از خاک‌های کمیاب به فاصله کوتاهی از اعلام تعرفه‌های متقابل ترامپ در ابتدای آوریل اعلام شد. و نهایتاً، چین در هر واکنش تلافی‌جویانه خود ترکیبی از ابزارهای خود یعنی لیست نهادهای غیر قابل اعتماد، فهرست کنترل صادرات دوگانه، لیست سیاه شرکت‌های صادراتی و تحقیقات ضد انحصار، ممنوعیت واردات، تعرفه‌ها و ابزارهای غیررسمی مانند تعلل یا عدم صدور مجوزهای صادراتی و وارداتی استفاده می‌کند.

چین با شناخت نقاط قوت و ضعف خود در زنجیره‌های تأمین، کاهش نقاط ضعف و شناسایی نقاط آسیب در زنجیره‌های تأمین آمریکا دست به اعمال این محدودیت‌ها می‌زند. کنترل بر مواد معدنی و مشتقات آنها، ممنوعیت واردات غلات و دام از آمریکا برخی از نقاطی است که چین بر آنها تمرکز کرده است. فهرست محدودیت صادرات بر مواد معدنی و خاک‌های کمیاب با توجه به تسلطی که چین بر حوزه تولید، پالایش و فراوری مشتقات این مواد دارد یکی از کلیدی‌ترین ابزارهای چین محسوب می‌شود، هر چند چین صادرات این مواد را به طور کامل ممنوع نکرده است و واکنش‌های موجود در بازار پاسخی اولیه بر نگرانی‌های این حوزه است اما در صورتی که چین تصمیم بگیرد در اقدامی تهاجمی از آن بهره کاملی ببرد می‌تواند بازارهای جهانی را با شوک جدی مواجه کند.

یکی دیگر از اقدامات نقابلی مهم چین در این دوران، ممانعت از مذاکره با آمریکا بوده است. چنان چه ترامپ در این مدت بارها ابراز کرده بود انتظار داشت که پس از اعمال تعرفه‌ها، چین نیز مانند سایر کشورها به سرعت برای مذاکره با آمریکا و کاهش تعرفه‌ها در سطوح بالا درخواست مذاکره دهد. اما چین تعاملات در سطح بالا را با آمریکا متوقف کرده است و ضمن آنکه بارها تأکید کرده که جنگ تعرفه‌ای را به نفع هیچ‌کدام از طرفین نمی‌داند اما رفع کامل تعرفه‌ها را از جانب ترامپ را به عنوان پیش شرط مذاکرات مطرح می‌کند. به نظر می‌رسد چین رویکرد ترامپ به دیپلماسی و تمایلاتش برای کسب پیروزی‌های نمایشی و زود هنگام را درک کرده است و با درس گرفتن از دور اول ترامپ می‌داند که هر توافقی می‌تواند به سرعت از سمت ترامپ از بین برود و اعتماد استراتژیک به ترامپ ممکن نیست، لذا از دادن امتیاز به مذاکراتی که می‌داند دستاورد قابل اعتماد و پایداری ندارد خودداری می‌کند و تلاش می‌کند با بالا بردن هزینه‌ها در صورتی که نهایتاً بر سر میز مذاکره قرار گرفت با خرج کردن این دستاوردها ناچار نباشد از منافع اساسی خود هزینه کند.

استفاده از فرصت‌های جهانی

در سطحی گسترده‌تر و با نگاهی بلند مدت‌تر در راستا افق چین برای تغییر نظم بین‌الملل، چین معتقد است که سیاست‌های ترامپ در نهایتاً منجر به تضعیف قدرت و جایگاه آمریکا در نظم بین‌المللی می‌شود و چین می‌تواند از این فرصت برای ارتقا جایگاه جهانی خود و توسعه بیشتر استفاده کند. به طور عملی چین برای مقابله با ترامپ در چند حوزه به دنبال بهره‌وری از فرصت‌های جهانی بوده است.

بازکردن فرصت‌های جدید در تجارت بین‌المللی

در حوزه اول چین در واکنش به محدودیت‌های تجاری که از زمان ریاست جمهوری اول ترامپ برای چین ایجاد شد، ضمن تلاش برای خودکفایی و بالا بردن توان داخلی درصدد گشودن فرصت‌های جدید بین‌المللی و متنوع‌سازی گزینه‌های تجاری بود تا با متنوع سازی زنجیره‌های تأمین وارداتی و صادراتی خود، وابستگی به واردات و صادرات کالا از آمریکا را کاهش دهد.

کاهش واردات از آمریکا

مهمترین وابستگی چین به صادرات آمریکا شامل محصولات کشاورزی، به‌ویژه سویا، ذرت و گوشت خوک؛ فناوری‌های پیشرفته مثل تراشه‌های نیمه‌هادی و تجهیزات مرتبط با ساخت تراشه‌ها؛ هواپیماها و انرژی‌های فسیلی می‌شود. از سال ۲۰۱۸ در پی جنگ تجاری اول ترامپ با وجود تعهدات چین برای خرید بیشتر این محصولات بر اساس توافق تجاری فاز یک با آمریکا، اما به مرور وابستگی خود به آمریکا برای این محصولات را کاهش داد. در حوزه‌های فناوری‌ها مانند تراشه‌های پیشرفته با شدت یافتن تحریم‌های آمریکا در این حوزه و همراهی برخی شرکای آمریکا برای مهار چین، چین بر ارتقا فناوری‌های خود تمرکز کرد. در حوزه‌های دیگر مانند کشاورزی و انرژی علاوه بر تقویت توان داخلی چین به سمت بازارهای دیگر و متنوع کردن منابع وارداتی خود حرکت کرد، تا در صورت بروز اصطکاک تجاری با آمریکا آسیب کمتری به امنیت اقتصادی این کشور وارد شود. به عنوان مثال، از سال ۲۰۱۸ در یک چرخش استراتژیک چین سهم خرید غلات مورد نیاز خود از آمریکا را کاهش داد و غلات بیشتری از برزیل، آرژانتین، اوکراین و استرالیا خریداری کرد. طبق داده‌های گمرک چین، سهم واردات سویا چین از آمریکا از ۴۰ درصد در سال ۲۰۱۶ به ۱۸ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش یافته است، در حالی که سهم برزیل از ۴۶ درصد به ۷۶ درصد افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۳، برزیل از آمریکا به عنوان بزرگترین تامین کننده ذرت چین پیشی گرفت. نمودار زیر تغییرات در واردات محصولات کشاورزی چین را در پس بالا گرفتن تنش‌های تجاری با آمریکا به خوبی نشان می‌دهد.^۹

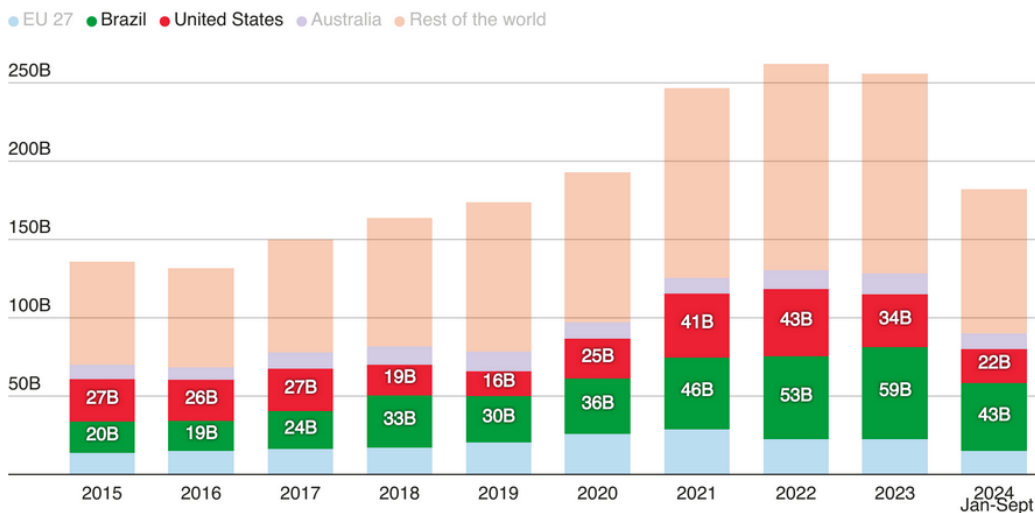
۹. <https://www.reuters.com/markets/commodities/china-pivot-us-farm-imports-bolsters-it-against-trade-war-risks-01-11-2024/>

China agricultural imports in USD

China has been diversifying its supply sources since 2018 to reduce its dependency on US goods, with Brazil overtaking US as its biggest supplier.

By Mei Mei Chu

Source: Trade Data Monitor, Chinese customs | REUTERS

نمودار ۱- واردات چین از محصولات کشاورزی آمریکا

در بخش حمل و نقل هوایی، واردات هواپیما بخش مهمی از واردات چین را تشکیل می‌دهد. بوئینگ یکی از منابع عمده وارداتی چین در سال‌های گذشته بوده است، اما در نتیجه جنگ تجاری آمریکا در سال ۲۰۱۸ و دو حادثه‌ای که برای هواپیماهای بوئینگ در سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۴ ایجاد شد، چین خرید از بوئینگ را کاهش داد و به شرکت‌های اروپایی مانند ایرباس توجه بیشتری نشان داد به طوری که در این مدت ایرباس یک کارخانه مونتاژ هواپیما در تیانجین چین ایجاد کرده است. در این مدت هواپیماهای چینی هم در سال ۲۰۲۳ به بازار راه پیدا کردند. در سال گذشته در حدود ۵۰ هواپیمای COMAC به ناوگان هوایی چین اضافه شده است. با تکیه بر این اقدامات، پس از اعمال تعرفه‌های ماه گذشته چین واردات هواپیما، برخی غلات، محصولات دامی و گاز مایع را از آمریکا متوقف کرده است.

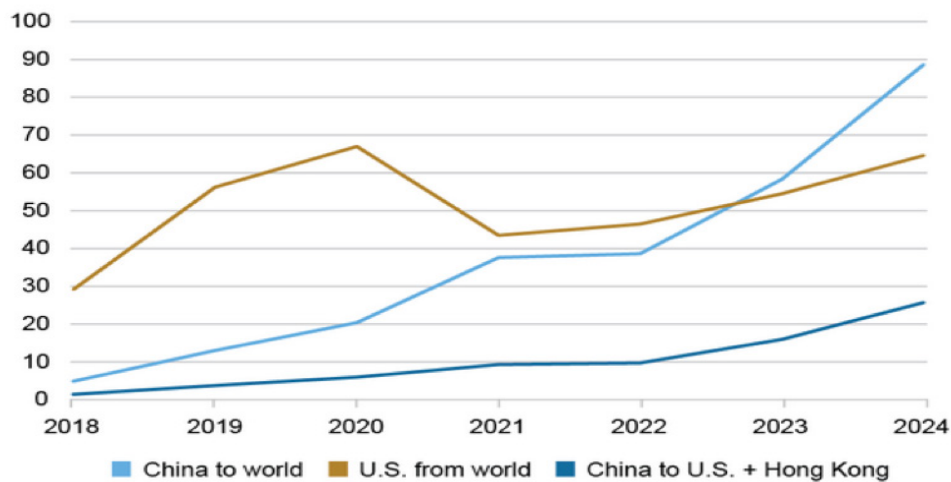
توسعه بازارهای صادراتی

نقطه آسیب‌پذیر دیگر در روابط چین و آمریکا وابستگی چین به بازار آمریکا برای صادرات محصولات تولیدی است. چین در پاسخ به جنگ تجاری اول از محرومیت اجباری ایجاد شده استفاده کرد و بازارهای بیشتری را در جنوب جهانی هدف قرار داد و منابع صادراتی خود را متنوع کرد تا از اتکا به بازار آمریکا بکاهد. نمودار ۲ کاهش سرعت وابستگی چین به بازار آمریکا در مقایسه با افزایش بی‌سابقه حجم صادرات این کشور در کل را نشان می‌دهد.

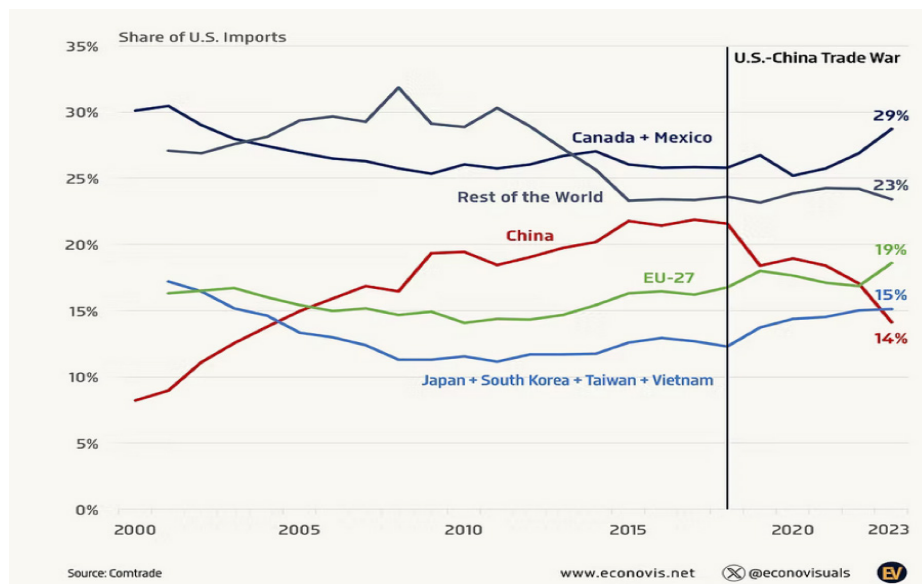
Billions of U.S. dollars

Sources: China General Administration of Customs; U.S. Customs and Border Protection.
Note: The lines labeled "China" are official Chinese customs export statistics of HTS codes 9804 and 9805, while the line labeled "U.S. from" reflects U.S. Customs and Border Protection estimates.

نمودار ۲- صادرات چین به جهان از ۲۰۲۲ با سرعت افزایش یافته و در عین حال صادرات چین در این مدت به آمریکا کاهش یافته است.

نمودار ۳ روند وابستگی چین به بازار صادراتی آمریکا را نشان می‌دهد. سهم چین از بازار آمریکا از حدود ۲۲ درصد به ۱۴ درصد رسیده است.^{۱۰}

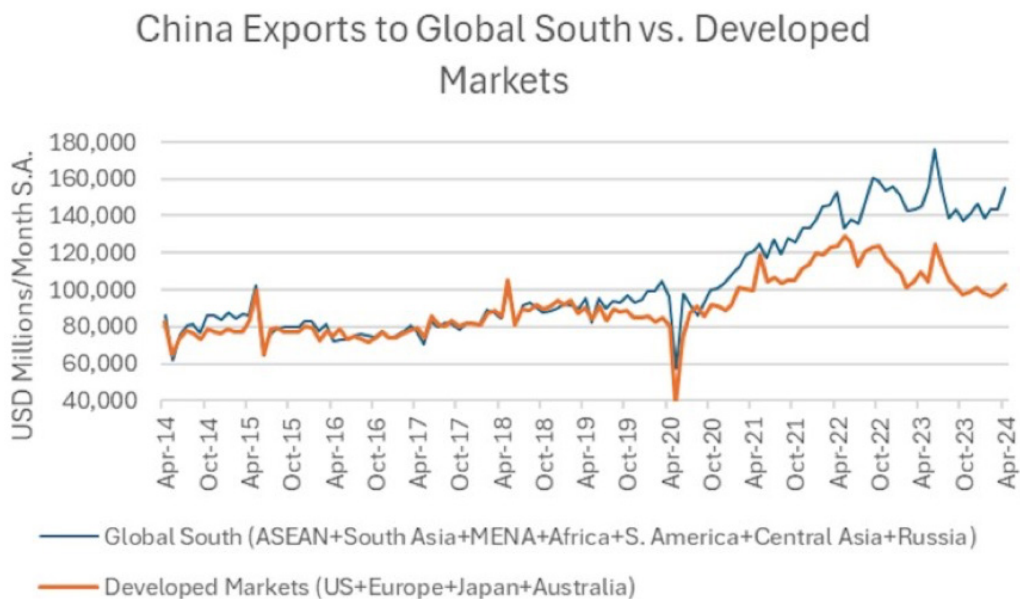
نمودار ۳- سهم بازار آمریکا برای چین از ۲۲ درصد در ۲۰۱۸ به ۱۴ درصد در ۲۰۲۳ رسیده است.

۱۰. <https://www.econovis.net/post/after-two-decades-of-growth-china-s-exports-to-the-u-s-have-lagged-behind-major-competitors-sin>

هرچند کاهش واردات به آمریکا می‌تواند منجر به این نتیجه‌گیری شود که این تغییرات ناشی از محدودیت‌ها و تعرفه‌های آمریکاست اما نمودار ۴ و ۲ به خوبی نشان می‌دهند که چین در حال جایگزین کردن بازار کشورهای در حال توسعه به جای بازار آمریکا و متحدینش است.

نمودار ۴- با افزایش سهم فناوری در صادرات چین، سهم چین در بازار کشورهای در حال توسعه با سرعت بیشتری از بازار او در کشورهای توسعه یافته افزایش یافته^{۱۱}

پیچیده کردن زنجیره‌های تأمین

بخشی از استراتژی چین در واکنش به تعرفه‌های گسترده ترامپ در دور اول تنش‌ها و محروم شدن چین از بازار صادراتی آمریکا، این بود که با انتقال کالای نهایی یا کالا در مراحل نهایی تولید به کشورهای ثالث و تکمیل صادرات مجدد آن‌ها به آمریکا از تعرفه‌های آمریکا رهایی یابد. چین که با این کار زنجیره‌های جهانی تولید را پیچیده‌تر می‌کند به نظر می‌رسد که به دنبال است که با تعمیق روابط با شرکایش به این استراتژی ادامه دهد. در زمان بایدن برخی مقررات به دنبال رهگیری زنجیره‌های تأمین کالاهای وارداتی و شناسایی ردپای چین و محدود کردن آن‌ها بودند که به نظر می‌رسد توفیق زیادی نداشت. ترامپ اکنون با اعمال تعرفه بر همه شرکای تجاریش خصوصاً شرکایی که تعاملات تجاری گسترده‌ای با چین دارند به دنبال بستن این شکاف‌ها است. که عبور از آن آزمون بزرگ این مرحله برای چین و آمریکا به نظر می‌رسد باشد. پیوستگی‌های عمیق اقتصادی طرفین به یکدیگر و پیچیده گی‌های زنجیره‌های تأمین پیش‌بینی نتیجه این آزمون را سخت می‌کند.

۱۱. <https://asiatimes.com/2/05/2024-words-explain-china-export-surge-global-south/>

تقویت جایگاه بین‌المللی چین

در سطحی گسترده‌تر و با نگاهی بلند مدت‌تر در راستا افق چین برای تغییر نظم بین‌الملل، چین معتقد است که سیاست‌های ترامپ در نهایتاً منجر به تضعیف قدرت و جایگاه آمریکا در نظم بین‌المللی می‌شود و چین می‌تواند از این فرصت برای ارتقا جایگاه جهانی خود و توسعه بیشتر استفاده کند. به طور عملی چین برای مقابله با ترامپ در چند حوزه به دنبال بهره‌وری از فرصت‌های جهانی بوده است.

سیاست «اول آمریکا» ترامپ، که با یکجانبه‌گرایی و فاصله‌گیری از نهادهای بین‌المللی همراه بود، فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای چین فراهم کرد تا خود را به عنوان بازیگری مسئول و پایدار در صحنه جهانی معرفی کند. در دور اول ترامپ در حالی که آمریکا با خروج از توافق‌هایی مانند پیمان آب‌وهوایی پاریس و توافق هسته‌ای ایران، و همچنین تضعیف سازمان‌هایی مثل سازمان تجارت جهانی، از نقش رهبری جهانی خود عقب‌نشینی کرد، چین هوشمندانه از این خلأ برای تقویت جایگاه خود بهره برد. از زمان بازگشت ترامپ به قدرت در ژانویه ۲۰۲۵، سیاست‌های یکجانبه‌گرایانه او، به‌ویژه در حوزه تجارت و تعرفه‌ها، فرصت‌های جدیدی برای چین ایجاد کرده است. در شرایطی که سیاست‌های مرکانتلیستی ترامپ، تعرفه‌های بالا و غیر قابل پیش‌بینی بودن او نگرانی‌ها از تداوم همکاری و مشارکت با آمریکا را بالا می‌برد، چین مرتب خود را به عنوان شریکی قابل اعتماد، مدافع چندجانبه‌گرایی، توسعه جهانی عادلانه و فراگیر و حامی نهادهای بین‌المللی معرفی می‌کند. از زمان پیش‌بینی تشدید تنش‌ها، چین تلاش‌های خود را برای بهره‌گیری از این فضا بیشتر کرده و اقدامات متعددی برای تثبیت نقش جهانی خود انجام داده است. گزارش‌ها حاکی از آن است که دیپلمات‌های چینی در این مدت مواضع سازنده‌تری را در نشست‌های بین‌المللی دنبال می‌کنند و کمتر از گذشته بر منافع محدود خود تمرکز می‌کنند و بیشتر درگیر ایجاد یک اجماع گسترده‌تر بودند.^{۱۲} چین با تأکید بر این که همواره عضوی از کشورهای در حال توسعه باقی می‌ماند، تحت عنوان این شعار که «صدای جنوب جهانی نه تنها باید شنیده شود، بلکه به نفوذ ملموس تبدیل شود» در این فضای تنش‌های تشدید شده در سراسر جهان به دنبال ایجاد یک جبهه متحد علیه آمریکا به نفع خود است.

مواضع متعدد شی و سایر مقامات چینی، در برابر یکجانبه‌گرایی آمریکا و سیاست «اول آمریکا» ترامپ، چین را مدافع قابل پیش‌بینی نظم تجاری چندجانبه جهانی و جهانی سازی و تجارت آزاد معرفی می‌کند. شی در دیدار با رهبران ویتنام در آوریل ۲۰۲۵، از کشورهای منطقه خواست تا در برابر «زورگویی یکجانبه آمریکا» مقاومت کنند و بر تجارت آزاد تأکید کرد. این پیام در میان کشورهایی که از تعرفه‌های سنگین آمریکا آسیب دیده‌اند، بازتاب مثبتی داشته است.

۱۲. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/bracing-trump-tariffs-chinas-xi-makes-diplomatic-push-global-summits-21-11-2024/>

تقویت جایگاه بین‌المللی چین

در سطحی گسترده‌تر و با نگاهی بلند مدت‌تر در راستا افق چین برای تغییر نظم بین‌الملل، چین معتقد است که سیاست‌های ترامپ در نهایتاً منجر به تضعیف قدرت و جایگاه آمریکا در نظم بین‌المللی می‌شود و چین می‌تواند، بازتاب مثبتی داشته است.

چین با تأکید بر توسعه برای همه، از طریق برنامه‌های کمک اقتصادی، وام‌های بدون شروط سیاسی و تداوم سیاست اعمال تعرفه صفر بر کشورهای توسعه نیافته روابط خود را با کشورهای جنوب جهانی تقویت کرده است. و چین را به عنوان شریکی پایدارتر نشان داده است. بسته شدن آژانس توسعه بین‌المللی آمریکا (USAID) در فوریه ۲۰۲۵، به دنبال دستور اجرایی ترامپ و اقدامات ماسک برای کاهش بودجه فدرال، فرصت‌های استراتژیکی برای چین ایجاد کرده تا نفوذ خود را در مناطق تحت تأثیر این تصمیم گسترش دهد. گزارش‌ها حاکی از آن است چین در کشورهای که از توقف برنامه‌های آژانس آسیب دیده‌اند، بلافاصله، برنامه‌های جدیدی را آغاز کرده است. چین در نپال، کامبوج، پاپوا گینه نو اعلام کرده که برای ادامه کار با این دولت‌ها شریک خواهد شد.^{۱۳}

پیگیری سیاست چین به عنوان شریک پایدار و قابل اعتماد علاوه بر کشورهای در حال توسعه در میدان متحدین آمریکا و کشورهای در حال توسعه که تحت سیاست‌های یکجانبه‌گرایی آمریکا اتحادیه‌هایشان با تنش‌هایی مواجه شده است نیز پیگیری می‌شود. تعاملات گسترده‌ی چین در این مدت با اروپا، هند، ژاپن و کره جنوبی و... قابل بررسی است. لازم به ذکر است در حالی که چین پتانسیل تجزیه اتحادها حول آمریکا را به رسمیت می‌شناسد، اما می‌داند که شکل‌گیری یک «محور» عمده به سمت چین از سمت اروپا، ژاپن و هند بعید است. چین می‌داند همان نیروهای پوپولیستی که باعث بازگشت ترامپ شده‌اند در اروپا نیز در حال افزایش هستند و فشارهای اقتصادی به حمایت‌گریایی دامن می‌زند. این احساسات پیامدهای اقتصادی ملموسی برای چین دارد که درخواست‌ها برای اعمال تعرفه و سایر حمایت‌های تجاری برای محافظت از صنایع خود را در برابر چین افزایش می‌یابد. لذا تلاش‌های پکن بیشتر برای آن است که خود را به عنوان یک شریک عملگرا و باثبات در میان عدم قطعیت‌های ناشی از اختلالات ترامپ معرفی کند و مانع از اقدامات هماهنگ‌تر در این جبهه شود.

بهبود روابط با همسایگان

چین به منظور کاهش نگرانی‌های امنیتی در میانه شدت یافتن تنش‌ها با آمریکا، از اواخر ۲۰۲۴، گام‌هایی برای بهبود روابط و ایجاد ثبات در رابطه با هند و ژاپن، مهمترین متحدان آمریکا در منطقه و دو همسایه‌ای که با آنها روابط ناپایداری داشت، برداشته است. کاهش تنش‌ها با این کشورها می‌تواند تلاش‌های آمریکا برای همراه کردن ژاپن و هند در مهار چین را هم تضعیف کند.

^{۱۳}. <https://www.foxnews.com/world/former-usaid-official-warns-china-already-looking-fill-void-left-paused-programs>

بهبود در روابط چین و هند در این مدت قابل توجه بوده است. در ماه اکتبر گذشته چین و هند پس از چهار سال تنش مرزی به توافقاتی دست یافتند و متعهد شدند که راه حلی عادلانه و معقول برای اختلافات مرزی خود دنبال کنند. در همان ماه شی و مودی در نشست بریکس در روسیه، دیدار کردند که اولین دیدار رسمی آنها از سال ۲۰۱۹ بود. در ژانویه ۲۰۲۵، پروازهای مستقیم بین دو کشور پس از نزدیک به پنج سال از سر گرفته شد و در دسامبر ۲۰۲۴، گفتگوهای سطح بالا بین نمایندگان ویژه دو کشور درباره مناقشه مرزی آغاز شد.

در همین زمان، چین تلاش‌های دیپلماتیک خود را برای بهبود روابط با ژاپن افزایش داد. در دسامبر ۲۰۲۴، تبادلات هیئت‌های دیپلماتیک رده بالای چین و ژاپن پس از هفت سال از سر گرفته شد. وزیر امور خارجه ژاپن به چین سفر کرد و با وزیر امور خارجه چین، وانگ یی، و دیگر مقامات دیدار کرد. همچنین، چین هیئت بزرگی را به ژاپن فرستاد. در سپتامبر سال ۲۰۲۴، چین اعلام کرد که به تدریج ممنوعیت واردات غذاهای دریایی ژاپنی را که در اوت ۲۰۲۳ تحمیل کرده بود را کاهش می‌دهد. چین ورود بدون ویزا را برای گردشگران ژاپنی را مجدداً برقرار کرد و نشست سه جانبه بین چین و کره جنوبی و ژاپن بعد از ۲ سال توقف از سر گرفته شد.

کنفرانس اخیر حزب مرکزی در مورد «دیپلماسی همسایگی» که در آوریل ۲۰۲۵ پس از ۱۲ سال از اولین نمونه آن در سال ۲۰۱۳ برگزار شد نیز نشان‌دهنده تغییر جهت چین به سوی تحکیم روابط با همسایگان منطقه‌ای به عنوان سپری در برابر فشار آمریکا بود. شی در سخنرانی خود، روابط چین با همسایگان را «در یک مرحله حساس» توصیف کرد و ایده ایجاد یک «جامعه را با آینده مشترک با کشورهای همسایه» را تکرار کرد. شی پیشرفت‌های جدید در همکاری، حل اختلافات و «ادغام عمیق‌تر توسعه با همسایگان» را جبهه کلیدی برای حفظ امنیت ملی چین دانست. سفرهای شی به ویتنام، مالزی و کامبوج در ماه گذشته در راستای همین هدف و تضعیف تلاش‌های آمریکا برای ایجاد یک جبهه متحد علیه چین قابل ارزیابی است.

جمع‌بندی

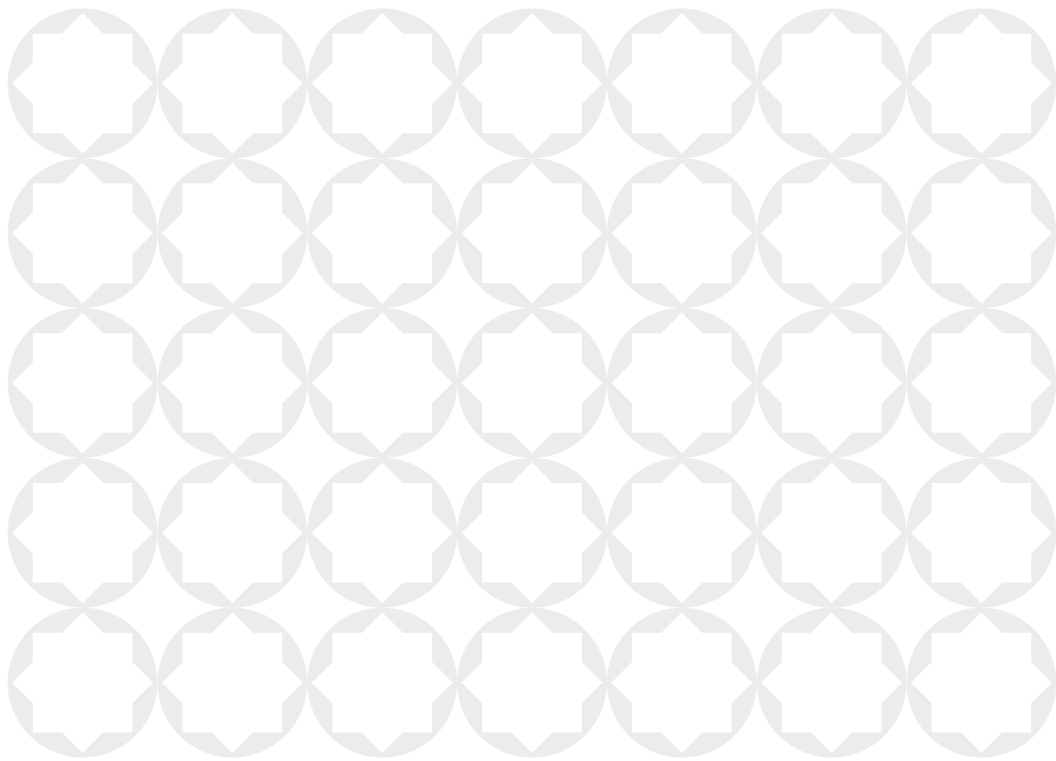
چین با درک ماهیت بلندمدت رقابت با آمریکا، که فراتر از اختلافات تجاری و بخشی از تلاش برای مهار توسعه چین است، از آغاز جنگ تجاری اول با رویکردی بلند مدت به این رقابت خود را برای تنش‌های بیشتر در این حوزه آماده کرده است و رویکردی چندوجهی را برای کاهش آسیب‌ها و تبدیل آن به فرصتهایی برای رشد و توسعه بیشتر چین دنبال کرده است. استراتژی اصلی چین در این مرحله، مقاومت در برابر تنش‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌های ناشی از تضعیف هژمونی آمریکاست. چین معتقد است سیاست‌های واشنگتن خودبه‌خود پایه‌های سلطه جهانی آمریکا را متزلزل خواهد کرد و چین می‌تواند با هوشیاری از این شرایط به نفع خود بهره‌برداری کند. اگر جنگ اول تجاری ترامپ منجر به شتاب حرکت چین در کسب خودکفایی در فناوری شده است این مرحله می‌تواند فرصتی باشد تا چین امنیت اقتصادی و ملی خود را در طولانی مدت تضمین کند.

چین با بررسی دقیق نقاط ضعف و قوت اقتصادی خود و گلوگاه‌های زنجیره‌های تأمین جهانی را شناسایی کرده است. دو سال قرنطینه چین در دوران کرونا هم این فرصت را به چین داد تا آسیب‌های ناشی از قطع شدن احتمالی زنجیره‌های تأمین در جهان و اثرات متقابل آن را شناسایی کند. و در راستای کاهش نقاط ضعف و افزایش قوت خود گام بردارد. امروز چین آماده‌تر و با اعتماد به نفس بسیار بیشتری نسبت به سال ۲۰۱۸ در برابر جنگ تعرفه‌ای آمریکا مقاومت می‌کند. هر چند در صورت تداوم وضعیت در کوتاه مدت چین و آمریکا و حتی سایر شرکای درگیر در زنجیره‌های تأمین آنها ضربات سنگینی متحمل می‌شوند اما چین مصمم است که از بحران پیش رو حداکثر استفاده را ببرد. اقدامات چین به او این امکان را می‌دهد که در صورت تداوم تنش‌های تعرفه‌ای و قطع تجارت میان طرفین فرصت‌های بیشتری نسبت به آمریکا برای جایگزینی و تحمل آسیب‌ها داشته باشد.

پیش از این انتقال کالای نهایی یا در مراحل نهایی ساخت به سایر کشورهای منطقه یا کانادا و مکزیک و صادرات مجدد آنها به چین کمک می‌کرد تا از تعرفه‌های آمریکا رهایی یابد و بازار آمریکا را هم غیر مستقیم حفظ کند. اما اکنون ترامپ با تعرفه‌های گسترده‌ای که بر سایر کشورها گذاشته، این محدودیت‌ها را برای چین افزایش می‌دهد. چین اگر بتواند تهدید ایجاد شده در این مسیر را به فرصتی برای مشارکت بیشتر و ادغام عمیق‌تر تولید با همسایگان و شرکای کلیدی‌اش تبدیل کند و ارتباطات ایجاد شده با کشورهای در حال توسعه در راستای توسعه مشترک عملی‌تر کند می‌تواند از این مرحله از استراتژی مهار آمریکا عبور کند. لازم به ذکر است علاوه بر این واکنش‌های فعلی چین به او این امکان را می‌دهد که در صورت باز شدن فضای مذاکره میان طرفین برای کاهش تنش‌ها هم چین دست بالاتری داشته باشد و آمریکا نتواند امتیازات بیشتری از چین بیش از آنچه قبل از تشدید تنش‌ها می‌توانست بگیرد، دریافت کند.

در انتها باید دولتمردان ایرانی به این نکته مهم توجه داشته باشند که تنش‌های اقتصادی میان چین و آمریکا حاوی فرصت‌ها و تهدیدهای مهمی برای ایران است و هنر دولتمردی این است که از فرصت‌ها استفاده حداکثری کرده و تهدیدها را با رفتار فعالانه مدیریت کرد. به نظر می‌رسد چین در مواجهه با آمریکا نیازهای راهبردی مهمی در زمینه دسترسی به بازارها، امنیت انرژی و آبراه‌های بین‌المللی دارد و ایران می‌تواند در این زمینه پیشنهادهای جذابی برای همکاری ارائه دهد. ایران و چین در تضعیف نظم آمریکایی جهان و منطقه غرب آسیا منافع مشترک دارند و چین می‌تواند حضور پررنگ‌تری در بازار ایران خصوصاً در حوزه‌هایی که نیاز به فناوری‌های پیشرفته (مانند حمل و نقل پرسرعت و ...) داشته باشد.

ISA CENTER
International & Strategic
Analysis Center